

V Sloveniji obstajata dve delodajalski organizaciji s prostovoljnim članstvom, in sicer **Združenje delodajalcev Slovenije (ZDS)** in **Združenje delodajalcev obrtnih dejavnosti Slovenije (ZDODS)**, od katerih je prva dosti večja od druge. Po konvencijah in drugih dokumentih Mednarodne organizacije dela (ILO) ter EU o svobodi kolektivnih pogajanj lahko pri kolektivnih pogajanjih (in na splošno v okviru industrijskih razmerij) zastopajo interese delodajalcev le tiste delodajalske organizacije, ki imajo **prostovoljno članstvo**. Tudi v Sloveniji bo postopoma prišlo do uveljavitve tega načela in to predvsem s sprejetjem novega Zakona o kolektivnih pogodbah. Zaenkrat pri kolektivnih pogajanjih na strani delodajalcev sodelujejo tako ZDS in ZDODS kot tudi obe zbornici. Za razliko od anglosaškega modela obstaja v Sloveniji model, po katerem imajo zbornice obvezno članstvo (tako kot v večini držav celinske Evrope). Tako naj bi ohranile običajno funkcijo zbornic (pospeševanja razvoja gospodarstva ipd.), funkcijo predstavnika delodajalcev (predvsem pri kolektivnih pogajanjih) pa postopoma prepustile delodajalskim združenjem s prostovoljnim članstvom.

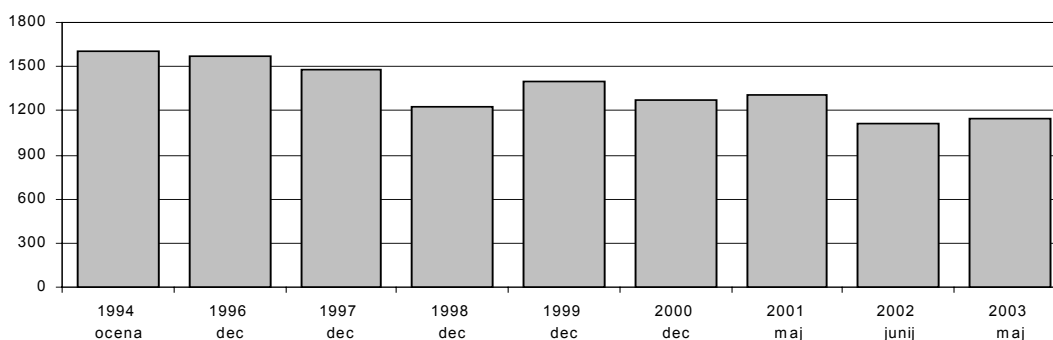
ZDS je bilo po nasvetu ILO in Mednarodne organizacije delodajalcev (IOE) ustanovljeno 22. februarja 1994 kot samostojna organizacija delodajalcev. Prevladalo je namreč prepričanje, da je to najboljša rešitev za uveljavitev prostovoljnega članstva v organizacijah delodajalcev. Člani ZDS so posamezna podjetja ne glede na tip lastnine in se včlanijo v ZDS prostovoljno. V Ekonomsko socialnem svetu Slovenije (ESSS) ima ZDS dva člana.

Po ZDS je bila 23. junija 1994 ustanovljena **ZDODS** (takrat pod imenom Združenje delodajalcev OGISTTA). Od približno 20,000 obrtnikov v Sloveniji združuje ZDODS na prostovoljni osnovi 4,186 obrtnikov – približno 20% (stanje 1. januar 2003, vir podatkov ZDODS). 93.8% članov ZDODS je malih delodajalcev (po kriterijih določenih v Zakonu o delovnih razmerjih, kjer je mali delodajalec tisti delodajalec, ki ima 10 ali manj zaposlenih, vendar se omenjena definicija uporablja le v okviru delovnega prava). ZDODS nima predstavnika v ESSS, vendar je v njem aktivna in njen predstavnik sodeluje kot opazovalec na vseh sejah. Je podpisnik vseh pomembnih dokumentov, kot so socialni sporazumi, sporazumi o politiki plač, kolektivne pogodbe ipd.

Kot je razvidno iz grafa, je **število članov** (podjetij) **ZDS** neprekinjeno padalo do leta 1999, ko se je povečalo. Po tem letu se je članstvo še zmanjšalo, tako da je bilo v letu 2003 v primerjavi z letom 1996 število članov manjše za 27%, in sicer zaradi stečajev podjetij in neplačevanja članarine. V letu 2001 je bila glavnina članov pravnih oseb (1,276 ali 97.9%), ostalo pa so fizične osebe – samostojni podjetniki (le 27 članov ali 2.1%).

Relativno nizka **stopnja vključenosti podjetij v ZDS** je posledica nizke stopnje vključenosti **srednjevelikih podjetij** (povprečno število zaposlenih v zadnjem poslovnem letu ni večje od 250, Zakon o podjetjih) in še posebno **majhnih podjetij** (povprečno število zaposlenih ni večje od 50). Včlanjenost **velikih podjetij** je relativno dobra. **Leta 2001** je bilo 45.6% od vseh velikih slovenskih podjetij članov ZDS. Od vseh srednjevelikih podjetij jih je bilo le 16.3% članov ZDS, od vseh majhnih pa le 1.8%. Zaradi članstva velikih podjetij zaposlujejo člani ZDS 45.1% vseh oseb, zaposlenih v podjetjih, ki opravljajo profitno dejavnost. Če upoštevamo še samostojne podjetnike, znaša ta delež 37.2%. Maja 2001 je bilo od 1,303 članov ZDS 446 malih podjetij (34.9%), 340 je bilo srednjevelikih podjetij (26.6%) in 447 (35.0%) velikih podjetij. Velika podjetja so zaposlovala večino – 81.3% oseb zaposlenih pri članih ZDS, srednjevelika 9.6% in mala 2.8%. Velikost 43 delodajalcev ni bilo možno ugotoviti. Ti so zaposlovali 6.3% od vseh oseb zaposlenih pri članih ZDS (vir podatkov ZDS).

Graf: **Število članov Združenja delodajalcev Slovenije (ZDS)**

Vir podatkov: ZDS; mag. Slavi Pirš: "Interesno organiziranje delodajalcev v Sloveniji in v Evropi", FDV, Ljubljana 2002. Opomba: za obdobje 1996–1999 je bilo možno oceniti število članov na podlagi števila računov izdanih za plačilo članarine, prvi podatki pa obstajajo za leto 1996. Pravi register članov obstaja od leta 1999 dalje; za 1995 ni podatkov.